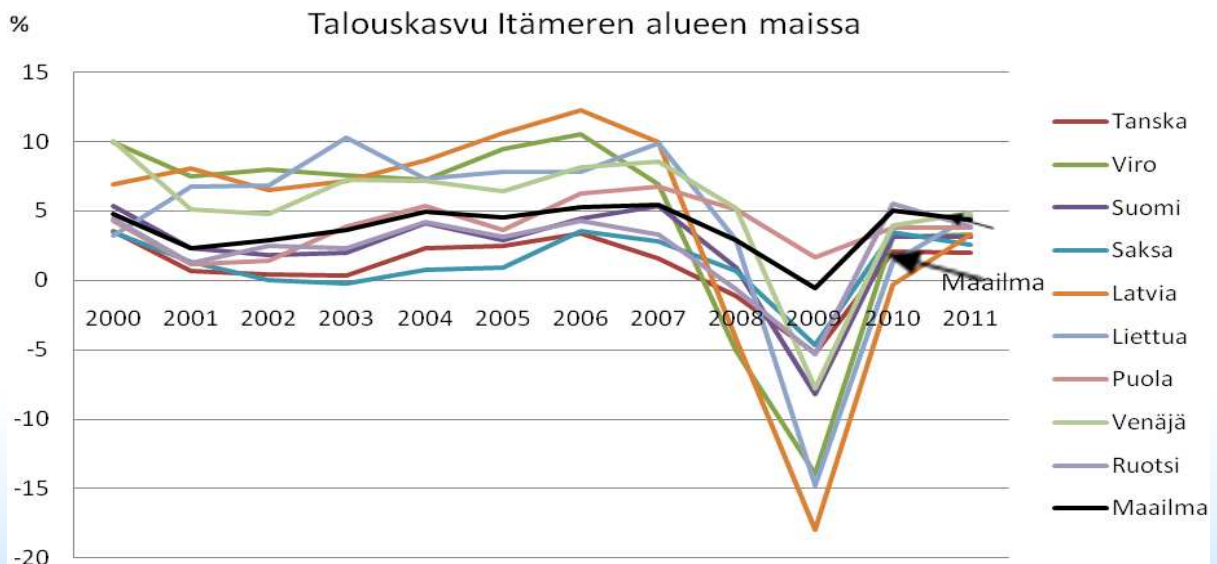

Itämeren alueen talous ja kriisikestävyys

Maarit Lindström

Maailmantalouden ennusteita on syksyn aikana tuotu radikaalisti alaspäin. Kehittyneiden maiden julkisen talouden kriisi ja valtavat velkasoikeutusongelmat ovat näkyneet rajuna markkinareaktioina ja markkinatoimijoiden luottamuksen laskuna. Tämä on puolestaan vaikuttanut yritysten ja kotitalouksien käyttäytymiseen kysyntää vähentävästi. Kansantalouksien kasvuennusteet ovat näin ollen laskeneet. Miten Itämeren alue kestää talouskriisiä ja vaikuttaako kenties uusi laskusuhdanne Itämeri-yhteistyöhön kielteisesti?

Vastausta ensimmäiseen kysymykseen voi pyrkiä etsimään tarkastelemalla vain muutaman vuoden takaista globaalia taantumaa ja sen vaikutuksia Itämeren alueeseen. Tilastoaikasarjojen tarkastelu osoittaa, että Itämeren alueen kansantaloudet ovat kasvaneet 2000-luvulla keskimääräistä maailmantalouden kasvuvauhtia nopeammin (ks. kuvio). Sen sijaan alueen talouksien supistuminen (Puolaa lukuun ottamatta) vuosina 2008-2009 oli maailmantalouden ja jopa EU:n keskimääräistä suurempaa. Itämeren alueen suhdannealttius johtuu siitä, että monet alueen maista ovat pieniä, avoimia talouksia ja siten alttiita ulkopuolisille kysyntäshokeille. Se näkyy sekä ulkomaankaupassa että BKT:ssa.

Mahdollisen uuden suhdannetaantumun voi olettaa vaikuttavan alueeseen varsin nopeasti ja syvästi. Lyhytaikaisia muutoksia tärkeämpää on kuitenkin alueen kilpailukykytekijät ja noudatettu talouspolitiikkaa, jotka molemmat pidemällä tähtäimellä määrittävät alueen menestystä.

Vaikka Itämeren alueen maat ovat taloudellisesti ja kulttuurisesti hyvin erilaiset on alueen voimavaroista löydettävissä myös kokonaisuutena yhteisiä vahvuustekijöitä. Niitä ovat yritysten kehittyneisyys ja poliittisten instituutioiden vahvuus. Heikkouksia puolestaan ovat pääomamarkkinoiden rakenteet ja kilpailullisuuden puutteet.¹

Keskuskauppakamari ja kauppakamarit ovat toistuvasti kannanotoissaan korostaneet, että Itämeren alueen yhtenäisyys ja talousalueen entistä saumattomampi integraatio ovat taloudellisen menestyksen ja voimavarojen täysimääräisen hyödyntämisen edellytys. On ilmeistä, että yksittäiset pienet maat kuten Suomi, Viro tai Latvia eivät yksinään erityisesti houkuttele suuria investoijia. Sen sijaan koko Itämeren talousalueella (60– 80 milj. asukasta) on jo merkitystä ja myös monimuotoista tarjottavaa. Alueen maiden kannattaisikin panostaa talousalueyhteistyöhön ja Itämeren alueen yhteismarkkinointiin nykyistä enemmän.

Itämeren alueen liiketoimintaympäristössä on edelleen runsaasti kehittämisen varaa ja elinkeinoelämälle on ollut josain määrin pettymys EU:n Itämeri-strategian vähäinen painotus talouskysymyksiin ja liiketoimintaympäristön kehittämiseen tai edes ympäristöliiketoiminnan mahdollisuuksien edistämiseen.

Keskuskauppakamari oli mukana laatimassa Euroopan talous- ja sosiaalikomitean (ETSK) lausuntoa (REX/262) Itämeren alueesta keväällä 2009. Lausunnossa esitettiin muun muassa, että EU:n ja sen jäsenmaiden päätösvallassa olevilla sopimusjärjestelyillä voisi olla Itämeren alueelle voimakas myönteinen vaikutus. ETSK:n lausunnossa todetaan, että vaikka EU:n Itämeri-strategia painottuikin pääosin ympäristökysymyksiin, on huomioitava, ettei taloudellisen kasvun ja tuotannollisen tehokkuuden tarvitse olla ristiriidassa ympäristönäkökohtien kanssa. Pikemminkin puhtaamman ympäristön sekä kasvavan ja monipuolistuvan talouden vuorovaikutuksen myönteisten mahdollisuuksien löytäminen ja edistäminen olisi tärkeää.

Tärkeintä kuitenkin on, että alueen yhteistyötä ja hankkeiden koordinaatiota ja tavoitteita yhtenäistetään, oli sitten kyseessä ympäristöasiat tai muut yhteiskunnalliset ulottuvuudet kuten työvoiman ja tutkijoiden liikkuvuus. EU:n Itämeri-strategia ja sen toimeenpano on tällä hetkellä merkittävin alueen yhtenäisyyttä ja yhteistyötä edistävästä työkalusta. Toimijoita ja hankkeita on tämän sateenvarjon alla paljon ja monet niistä ovat olleet erittäin onnistuneita kuten esimerkiksi pulloposti 'Turun kaupunki ja EU:n Itämeri-strategia' osoitti. Strategian asemaa ja toteutusta ei uhkaa erityisesti mikään eikä sille ole suoranaisia vastustajia. Onko strategian toimeenpano sitten ollut asetettujen tavoitteiden puitteissa kokonaisuudessaan onnistunut?

Komission Itämeri-strategian toimeenpanon väliarvio antaa hyvän arvosanan

Tuoreimmat vastaukset löytyvät Euroopan komission kesäkuussa 2011 antamassa kertomuksessa Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle.

Komission näkemyksen mukaan Itämeri-strategian täytäntöönpano toteutuu toivotulla tavalla. Strategian katsotaan johtaneen konkreettisiin toimiin ja voimavarojen rationaalisempaan käyttöön. Uusia aloitteita, ja verkostoja on kehitetty. Varsinaista huomautettavaa löytyy itse asiassa melko vähän.

Parantamisen varaa arvioidaan olevan rahoituksen yhteensovittamisessa ja organisaattiorakenteen vahvistamisessa. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että koheesiopolitiikkaa ja muita rahoituslähteitä tulisi koordinoida uudella rahoituskaudella (vuoden 2013 jälkeen) nykyistä paremmin. Lisäksi strategian prioriteettialojen koordinaattoreiden ja EU-ohjelmia hallinnoivien viranomaisten sekä muiden toimijoiden välisiä yhteyksiä tulisi selkeyttää. Komissio pitää tärkeänä myös sitä, että hankkeiden tavoitteita ja niiden seuranta kehitetään ja että strategian viestintää ja yleistä näkyvyyttä lisätään.

¹ Ks. State of the Region Report (2010)

Jälkimmäiseen tarjoutuu uusi mahdollisuus perinteisen Baltic Development Forum Summitin yhteydessä, joka järjestetään seuraavaksi yhdessä Euroopan unionin, Promorskin alueen ja Gdanskin kaupungin kanssa 24-26.10.2011 Puolassa. Samassa yhteydessä pidetään Euroopan unionin järjestyksessään toinen vuosittainen EU:n Itämeri-strategia forum (www.bsr2011.eu). Itämeri-asioista kiinnostuneiden kannattaa harkita osallistumista. Tilaisuuksissa on läsnä aimo joukko yrityksiä, hanketoimijoita ja alueen viranomaisia ja poliitikoita.

On tärkeää myös huomata, että vaikka Itämeri-strategialla on pääasiassa välinearvoa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi, on sillä myös itseisarvoa. Se toimii mallina EU:n Tonavan alueen strategialle sekä tulevalle Mustanmeren alueen strategialle.

*Maarit Lindström
Pääekonomisti, FT
Talouspoliittinen valiokunta
Keskuskauppakamari*

Haluatko PULLOPOSTIN sähköpostiisi?

Liity postituslistallemme:

www.centrumbalticum.org/kolumni

Centrum Balticum

Vanha Suurtori 7

20500 Turku

puh. 020 775 1341

www.centrumbalticum.org

centrumbalticum@centrumbalticum.org